

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY.411.008.06.2022

Pani
Dorota Dokładna
Dyrektor
Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy
Społecznej w Barcinie
88-190 Barcin, ul. Mogileńska 3

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/008/LBY Prawidłowość i skuteczność działań gmin województwa kujawsko-pomorskiego wobec dłużników alimentacyjnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie ¹ , 88-190 Barcin, ul. Mogileńska 3
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Dokładna – Dyrektor MGOPS ² , od 2 maja 1990 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Prawdliwość i skuteczność działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych. 2. Prawdliwość sporządzania sprawozdań.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 r. do zakończenia czynności kontrolnych ³ , z uwzględnieniem dowodów dotyczących zdarzeń wcześniejszych, o ile miały wpływ na działalność jednostki w kontrolowanym zakresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Andrzej Grzymysławski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/157/2022 z 5 października 2022 r. (akta kontroli str. 1, 202)

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie NIK, w MGOPS prawidłowo podejmowano działania wobec dłużników alimentacyjnych, m.in.: wszczynano postępowania w sprawie uznania dłużników za uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych, przeprowadzano wywiady alimentacyjne oraz odbierano oświadczenia majątkowe, jak również, informowano Powiatowy Urząd Pracy w Żninie⁶ o dłużnikach, wobec których zaszła konieczność aktywizacji zawodowej. W kwartalnych sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁷ wykazywano prawidłowe dane, a sprawozdania te przekazywano Wojewodzie Kujawsko-Pomorskiemu z zachowaniem wymaganych terminów. Dane w nich wykazywane, były zgodne z danymi zawartymi w systemie dziedzinowym.

Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła nieprzekazywania wymaganych informacji o zobowiązaniach dłużników do jednego z sześciu biur informacji gospodarczej i nie miała negatywnego wpływu na ocenę działalności jednostki.

¹ Dalej: „MGOPS” lub „Ośrodek”.

² Dalej: „Dyrektor”.

³ 25 listopada 2022 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: „ustawa o NIK”.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: „PUP”.

⁷ Tj., ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁷ (Dz. U. z 2022 r. poz. 1205; dalej: „ustawa o alimentach”).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prawidłowość i skuteczność działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2020-2022 (I półrocze) w MGOPS wypłacono świadczenia z funduszu alimentacyjnego w kwotach odpowiednio: 541,3 tys. zł, 501,8 tys. zł i 248,9 tys. zł; łącznie 1 292 tys. zł.

Wg stanu na 30 czerwca 2022 r., kwota świadczeń wypłaconych w Gminie Barcin na podstawie ustawy o alimentach wynosiła 10 727,4 tys. zł.

W latach 2020-2022 (I półrocze) dłużnicy alimentacyjni dokonali zwrotów należności z tytułu wypłaconych świadczeń w kwotach odpowiednio: 11,2 tys. zł, 11,2 tys. zł i 9 tys. zł (łącznie 31,4 tys. zł)⁹. Wpłaty z egzekucji komorniczej wynosiły: 286,4 tys. zł, 245,1 tys. zł i 156,4 tys. zł (łącznie 687,9 tys. zł)¹⁰. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły wpłaty z egzekucji administracyjnej. Łączne kwoty należności zwróconych w latach 2020-2022 (I półrocze) wynosiły odpowiednio: 297,6 tys. zł, 256,3 tys. zł i 165,4 tys. zł (łącznie 719,3 tys. zł)¹¹.

(akta kontroli str. 17-19)

Dyrektor podała w wyjaśnieniach, że w celu zwiększenia skuteczności dochodzenia zwrotu należności od dłużników alimentacyjnych podejmowano wszystkie przewidziane prawem działania oraz na bieżąco monitorowano ich efektywność, skutkującą stałym wzrostem ściągniętych należności. Zapewniono także możliwość doskonalenia zawodowego pracowników Ośrodka realizujących powyższe zadania, poprzez objęcie ich szkoleniami dotyczącymi funduszu alimentacyjnego oraz postępowań wobec dłużników alimentacyjnych.

(akta kontroli str. 5)

W latach 2020-2022 (I połowa) w MGOPS nie były przeprowadzane kontrole wewnętrzne i audyty oraz kontrole zewnętrzne dotyczące działań wobec dłużników alimentacyjnych.

(akta kontroli str. 11)

1.2. W okresie objętym kontrolą osoby uprawnione lub przedstawiciele tych osób nie składali do MGOPS wniosków o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy o alimentach.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ W tym, z tyt. należności głównej i z tytułu odsetek od nieterminowych wpłat należności, odpowiednio: 0,6 tys. zł i 10,6 tys. zł, 0,1 tys. zł i 11,1 tys. zł oraz 0,5 tys. zł i 8,5 tys. zł (łącznie 1,2 tys. zł i 30,2 tys. zł).

¹⁰ W tym, z tytułu należności głównej i z tytułu odsetek od nieterminowych wpłat należności, odpowiednio: 129,8 tys. zł i 156,6 tys. zł, 129,5 tys. zł i 115,6 tys. zł oraz 70,3 tys. zł i 86,1 tys. zł (łącznie 329,6 tys. zł i 358,3 tys. zł).

¹¹ W tym, z tytułu należności głównej i z tytułu odsetek od nieterminowych wpłat należności, odpowiednio 130,4 tys. zł i 167,3 tys. zł, 129,6 tys. zł i 126,7 tys. zł oraz 70,7 tys. zł i 94,6 tys. zł (łącznie 330,7 tys. zł i 388,6 tys. zł).

Informacja o możliwości złożenia takich wniosków była zamieszczona na stronie internetowej Ośrodka.

Dyrektor wskazała, że w ww. zakresie nie podejmowano innych działań.

(akta kontroli str. 11, 29-36)

1.3. W Ośrodku prowadzono rejestr wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz ewidencję wypłaconych świadczeń w sposób umożliwiający wyodrębnienie spraw, w których MGOPS stanowił jednocześnie organ właściwy dłużnika¹² i organ właściwy wierzyciela¹³ oraz tylko OWW. Rejestr wniosków zawierał m.in.: imię i nazwisko osoby uprawnionej lub przedstawiciela osoby uprawnionej, miejscowość zamieszkania oraz liczbę dzieci (osób uprawnionych), w przypadku których MGOPS był jednocześnie OWD i OWW lub tylko OWW. Podstawą ewidencji w ww. ujęciu były dane zawarte w aktach spraw, w tym w zaświadczeniach organu egzekucyjnego o bezskuteczności egzekucji.

W latach 2020-2022 (I półrocze) świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznano 254 osobom¹⁴. W tym 139, dla których MGOPS stanowił jednocześnie OWD i OWW¹⁵ oraz 115, dla których Ośrodek był tylko OWW¹⁶.

(akta kontroli str. 16, 28)

1.4. W objętych badaniem 20 sprawach przyznania osobie uprawnionej świadczenia z funduszu alimentacyjnego¹⁷, MGOPS wystąpił do OWD o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych lub podjął działania w celu ustalenia miejsca zamieszkania dłużnika w terminie od 16 do 44 dni od wydania decyzji przyznającej świadczenie.

W każdej z ww. spraw MGOPS przekazał OWD informacje, o których mowa w art. 27 ust. 7 i 7a ustawy o alimentach, a dłużnikowi alimentacyjnemu, informacje określone w art. 27 ust. 7 tej ustawy.

(akta kontroli str. 37)

---

¹² Dalej: „OWD” – wójt, burmistrz lub prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dłużnika alimentacyjnego (patrz art. 8b ustawy o alimentach w sprawie upoważnień).

¹³ Dalej: „OWW” – wójt burmistrz lub prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej (patrz art. 8c ustawy o alimentach w sprawie upoważnień).

¹⁴ W tym, w latach 2020-2022 (I półrocze), odpowiednio: 131, 121 i dwóm osobom.

¹⁵ W tym, 71 w 2020 r. i 68 w 2021 r.

¹⁶ W tym, w latach 2020-2022 (I półrocze), odpowiednio: 60, 53 i dwóm osobom.

¹⁷ Badaniem objęto próbę spraw dotyczących 20 decyzji o przyznaniu świadczenia z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej, w przypadku której MGOPS stanowił wyłącznie organ właściwy wierzyciela (OWW), wydanych w okresach świadczeniowych realizowanych w latach 2020-2021 oraz 2021-2022, tj. decyzji o numerach: DPŚ-FA.533.45.2020.SG, DPŚ-FA.532.49.2020.SG, DPŚ-FA.532.16.2020.SG, DPŚ-FA.532.47.2020.SG, DPŚ-FA.532.29.2020.SG, DPŚ-FA.532.56.2020.SG, DPŚ-FA.532.62.2021.SS, DPŚ-FA.532.21.2021.DF, DPŚ-FA.532.42.2020.SG, DPŚ-FA.532.12.2021.DF, DPŚ-FA.532.38.2021.SS, DPŚ-FA.532.61.2021.SS, DPŚ-FA.532.39.2021.SS, DPŚ-FA.532.16.2021.DF, DPŚ-FA.532.51.2020.SG, DPŚ-FA.532.37.2021.SS, DPŚ-FA.532.48.2021.DF, DPŚ-FA.532.17.2021.SS, DPŚ-FA.532.32.2020.SG, DPŚ-FA.532.74.2020.SG.

1.5. W objętych badaniem sprawach, dotyczących dziesięciu dłużników alimentacyjnych o największym w Gminie zadłużeniu¹⁸, MGOPS przekazywał informacje, o których mowa w art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach do pięciu, z sześciu biur informacji gospodarczej¹⁹.

(akta kontroli str. 38-104)

1.6. W każdej z objętych badaniem spraw, dotyczących dziesięciu dłużników alimentacyjnych o najwyższej łącznej wartości zadłużenia²⁰ była prowadzona przez komornika sądowego egzekucja zobowiązań, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o alimentach. W związku z tym, MGOPS nie zamieszczał w Krajowym Rejestrze Zadłużonych informacji, o których mowa w art. 8a ust. 1 pkt 2 ww. ustawy.

(akta kontroli str. 40-125)

1.7. W Gminie Barcin w latach 2020-2022 (I półrocze) było odpowiednio: 149, 151 i 147 dłużników²¹. Z tego, działaniami określonymi w ustawie o alimentach objęto, w zakresie:

- przekazania komornikowi sądowemu wniosku o przyłączenie się do postępowania egzekucyjnego (lub wszczęcie tego postępowania): 93 (62%), 67 (44%) i sześciu (4%);
- przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego: 29 (19%), 30 (20%) i ośmiu (5%);
- odebrania oświadczenia majątkowego: 29 (19%), 30 (20%) i ośmiu (5%);
- przekazania komornikowi sądowemu informacji pochodzących z wywiadu alimentacyjnego oraz odebranych oświadczeń majątkowych mających wpływ na egzekucję: 29 (19%), 30 (20%) i ośmiu (5%);
- przekazania komornikowi sądowemu informacji pochodzących z rodzinnego wywiadu środowiskowego mających wpływ na egzekucję: trzech (2%) w 2022 r.;
- zobowiązania dłużnika do zarejestrowania się w urzędzie pracy jako bezrobotny albo poszukujący pracy: sześciu (4%), trzech (2%) i ośmiu (5%);
- poinformowania PUP o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika: dziewięciu (6%), siedmiu (5%) i trzech (2%); nie było dłużników, którzy odmówili zarejestrowania się w urzędzie pracy oraz takich, którzy odmówili, bez uzasadnionej przyczyny, przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, wykonywania prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych, robót

---

¹⁸ Badaniem objęto sprawy dotyczące dziesięciu dłużników alimentacyjnych o najwyższej w Gminie (wg stanu na 31 grudnia 2020 r.) wartości zadłużenia, stanowiącego należności określone w art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach (pięciu dłużników) oraz w art. 28 ust. 1 pkt 2 tej ustawy (pięciu dłużników).

¹⁹ Tj. do: 1) BIG InfoMonitor S.A., ul. Z. Modzelewskiego 77, 02-679 Warszawa; 2) Krajowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A., ul. Lublańska 38, 31-476 Kraków; 3) Krajowy Rejestr Długów Biuro Informacji Gospodarczej S.A., ul. Danuty Siedzikówny 12, 51-214 Wrocław; 4) ERIF Biuro Informacji Gospodarczej S.A., Aleje Jerozolimskie 100, 00-807 Warszawa; 5) Krajowa Informacja Długów Telekomunikacyjnych Biuro Informacji Gospodarczej S.A., ul. Poleska 44, 25-325 Kielce. Informacji nie przekazywano do Bisnode Międzynarodowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A., Plac Europejski 2, 00-844 Warszawa (spółka zakończyła działalność 1 grudnia 2021 r., z dniem 8 lipca 2022 r. została wykreślona z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego).

²⁰ Badaniem objęto sprawy dotyczące dziesięciu dłużników alimentacyjnych, których łączna wartość zadłużenia wg stanu na 31 grudnia 2021 r. była największa.

²¹ Liczba wszystkich osób wykazanych w sprawozdaniach FA jako dłużnicy alimentacyjni, w tym osób, które w ciągu roku np. spłaciły zadłużenie.

publicznych, prac na zasadach robót publicznych albo udziału w szkoleniu, stażu lub przygotowaniu zawodowym dorosłych;

- wszczęcia postępowania w sprawie uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych: 21 (14%), 13 (9%) i jednego (1%);
- wydania decyzji o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych: 10 (7%), 11 (7%) i dwóch (1%);
- objęcia wnioskiem o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny²²: 29 (19%), 10 (7%) i pięciu (3%); nie skazano żadnego z dłużników za ww. przestępstwa;
- objęcia wnioskiem o zatrzymanie prawa jazdy: dwóch (1%), czterech (3%) i jednego (1%); prawo jazdy zatrzymano dwóm dłużnikom (1%) w 2020 r. i trzem (2%) w 2021 r.;
- przekazania informacji do biura informacji gospodarczej: 108 (72%), 46 (30%) i 12 (8%);
- wystąpienia do organu prowadzącego postępowanie egzekucyjne o poinformowanie o stanie egzekucji i przyczynach jej bezskuteczności: 79 (53%), 68 (45%) i trzech (2%); informacje otrzymano w odniesieniu do: 79 (53%), 68 (45%) i trzech (2%) dłużników; nie przekazywano do sądu informacji o bezczynności lub opieszałości komornika sądowego.

W 2020 r. w zakładach karnych przebywało pięciu dłużników alimentacyjnych (3%), a w latach 2021 i 2022 (I półrocze) - po ośmiu (po 5%). Dłużników nie mogących wywiązywać się ze swoich zobowiązań z powodu braku zatrudnienia było w latach 2020-2022 (I półrocze) odpowiednio: 14 (9%), 15 (10%) i sześciu (4%). W ww. okresie nie występowano z powództwem o ustalenie alimentów od innych osób.

(akta kontroli str. 23-27, 129-130)

1.8. Liczba działań podjętych przez MGOPS wobec dłużników alimentacyjnych w latach 2020-2022 (I półrocze) wynosiła odpowiednio: 272, 249 i 56 (łącznie 577), w tym, w zakresie:

- przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego: 29, 30 i osiem (łącznie 67);
- odebrania od dłużnika oświadczenia majątkowego: 29, 30 i osiem (łącznie 67);
- przekazania komornikowi sądowemu informacji pochodzących z wywiadu alimentacyjnego oraz odebranych oświadczeń majątkowych mających wpływ na egzekucję: 29, 30 i osiem (łącznie 67);
- przekazania komornikowi sądowemu informacji pochodzących z rodzinnego wywiadu środowiskowego mających wpływ na egzekucję: trzy w 2021 r.;
- zobowiązania dłużnika do zarejestrowania się w urzędzie pracy jako bezrobotny albo poszukujący pracy: sześć, trzy i osiem (łącznie 17);
- poinformowania PUP o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika: dziewięć, siedem i trzy (łącznie 19);

---

²² Dz.U. z 2022 r. poz. 1138, ze zm., dalej: „Kodeks karny”.

- wszczęcia postępowania w sprawie uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych: 21, 13 i jedno (łącznie 35);
- wydania decyzji o uznaniu za dłużnika alimentacyjnego uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych: 10, 11 i dwa (łącznie 23);
- złożenia wniosku o ściganie dłużnika za przestępstwo określone w art. 209 § 1 Kodeksu karnego: 29, 10 i pięć (łącznie 44);
- złożenia wniosku o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika: dwa, cztery i jedno (łącznie siedem);
- przekazania informacji o dłużniku do biura informacji gospodarczej: 108, 108 i 12 (łącznie 228).

W okresie objętym kontrolą liczba dłużników alimentacyjnych w Gminie Barcin zmieniała się i wynosiła od 149 w 2020 r., przez 151 w 2021 r. do 145 na koniec I półrocza 2022 r. Przyczyną zmniejszenia liczby dłużników w ww. okresie²³ była spłata całości ich zadłużenia, głównie w wyniku egzekucji komorniczej sądowej.

(akta kontroli str. 23-27)

1.9. W wyniku badania dokumentacji dziesięciu postępowań prowadzonych wobec dłużników alimentacyjnych, w których MGOPS stanowił jednocześnie OWW i OWD oraz dziesięciu postępowań, w których MGOPS stanowił jedynie OWD²⁴ ustalono, że:

- czas od otrzymania przez MGOPS wniosku o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych lub od uprawomocnienia się decyzji o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego do wezwania dłużnika celem przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego wynosił do sześciu dni, a do wysłania wniosku do komornika sądowego o przyłączenie się do postępowania egzekucyjnego bądź o jego wszczęcie, do czterech dni;
- czynności polegające na przeprowadzeniu wszystkich ośmiu wywiadów alimentacyjnych²⁵ oraz odbiorze oświadczeń majątkowych od dłużników zostały rzetelnie udokumentowane, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 23 marca 2011 r. w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu alimentacyjnego oraz wzoru oświadczenia majątkowego dłużnika alimentacyjnego²⁶. Wskazane w wywiadach przyczyny niełożenia na utrzymanie osób uprawnionych do alimentów obejmowały: zły stan zdrowia i niezdolność do pracy oraz brak stałego zatrudnienia i niskie dochody. Informacje ustalone podczas wywiadów alimentacyjnych zostały w każdym przypadku przekazane organom prowadzącym postępowania egzekucyjne;
- w siedmiu, z 12 przypadków, w których dłużnicy alimentacyjni nie stawili się na wezwania MGOPS w celu przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego, wydano

²³ Per saldo o czterech, tj. o 2,7%.

²⁴ Tj. 10 postępowań, w których MGOPS stanowił jednocześnie OWW i OWD, prowadzonych w związku z przyznaniem świadczeń z funduszu alimentacyjnego na okres świadczeniowy od 1 października 2020 r. do 30 września 2021 r. wobec dłużników alimentacyjnych o numerach ewidencyjnych: 325, 130, 171, 200, 246, 251, 216, 53, 238 i 8 oraz 10 postępowań, w których MGOPS stanowił jedynie OWD, prowadzonych w związku z otrzymanymi od OWW wnioskami o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych o numerach ewidencyjnych: 49, 56, 54, 65, 66, 69, 64, 29, 58 i 50.

²⁵ W przypadku pozostałych 12 dłużników, 11 nie stawilo się na wywiad alimentacyjny, a jeden przebywał w zakładzie karnym.

²⁶ Dz. U. Nr 73, poz. 395, dalej: „rozporządzenie w sprawie wzorów”.

decyzje o uznaniu dłużników za uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych. W pozostałych pięciu przypadkach, w mocy pozostawały decyzje wydane uprzednio;

- we wszystkich przypadkach uznania dłużników za uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych złożono wnioski o ściganie dłużnika za przestępstwo niealimentacji określone w art. 209 § 1 Kodeksu karnego. W czterech z ww. spraw organy ścigania odmówiły wszczęcia postępowań z uwagi na brak znamion czynu zabronionego, a w trzech pozostałych, w których wszczęły dochodzenie, sprawy były w toku;
- we wszystkich przypadkach, w których dłużnik został uznany za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych złożono wnioski o sprawdzenie w Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców²⁷. W pięciu przypadkach otrzymano informację, że dłużnik nie figuruje w bazie CEPiK; w pozostałych dwóch sprawach skierowano wnioski o zatrzymanie prawa jazdy. Starosta poinformował MGOPS o zatrzymaniu prawa jazdy ww. osobom;
- zobowiązano dwóch dłużników do zarejestrowania się jako bezrobotny albo jako poszukujący pracy oraz poinformowano PUP o potrzebie aktywizacji zawodowej jednego z nich (drugi podjął pracę). W trzech przypadkach otrzymano z PUP informację dotyczącą rejestracji oraz objęcia aktywizacją zawodową dłużnika alimentacyjnego i możliwością udzielenia pomocy zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy²⁸. W sześciu przypadkach dłużnicy byli zatrudnieni lub podjęli zatrudnienie (w każdym przypadku informacja została przekazana właściwemu komornikowi sądowemu);
- w objętych badaniem sprawach nie wystąpiły przypadki opieszałości w działaniach organu prowadzącego postępowanie egzekucyjne, w związku z czym nie kierowano do sądu zawiadomień w tym zakresie;
- informacje o zobowiązaniach dłużników przekazywano do pięciu, z sześciu istniejących biur informacji gospodarczej²⁹.

(akta kontroli str. 126-130)

1.10. W zakresie współpracy MGOPS z PUP, Dyrektor wskazała, że pracownicy Ośrodka na bieżąco otrzymują informacje z PUP o podjętych działaniach wobec dłużników alimentacyjnych. Utrzymywany jest stały kontakt telefoniczny i pisemny oraz możliwa jest weryfikacja informacji o dłużnikach w bazie danych PUP.

(akta kontroli str. 11)

W objętych badaniem sprawach, dotyczących 20 dłużników alimentacyjnych³⁰, sześciu z tych dłużników, na dzień przeprowadzenia wywiadu było zatrudnionych lub zarejestrowanych jako poszukujący pracy, jeden przebywał w zakładzie karnym, a 11 nie stawiało się na wezwania MGOPS w celu przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego. Dwóch dłużników MGOPS zobowiązał do zarejestrowania się jako bezrobotny albo jako poszukujący pracy. Jeden, z tych dłużników podjął zatrudnienie,

---

²⁷ Dalej: „CEPiK”.

²⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 690, ze zm., dalej: „ustawa o promocji zatrudnienia”.

²⁹ Zagadnienie to przedstawiono szerzej w części wystąpienia pokontrolnego, dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości.

³⁰ O których mowa w pkt 1.9. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

a w przypadku drugiego, poinformowano PUP o potrzebie aktywizacji zawodowej. W trzech przypadkach otrzymano z PUP informację dotyczącą rejestracji oraz objęcia aktywizacją zawodową dłużnika alimentacyjnego i możliwości udzielenia pomocy, zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia.

(akta kontroli str. 126-130)

1.11. Zgodnie z art. 27 ust. 8 pkt 1 ustawy o alimentach, MGOPS we wszystkich objętych badaniem sprawach³¹ dołączał do wniosków o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub o przyłączenie się do postępowania egzekucyjnego ostateczne decyzje w sprawie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

(akta kontroli str. 129-130)

1.12. Objęte kontrolą decyzje o uznaniu dłużników za uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych³² doręczono przy spełnieniu wszystkich przesłanek określonych w art. 44 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego³³. W żadnej z powyższych spraw nie doszło do skutecznego obalenia domniemania doręczenia. Działania MGOPS zmierzały do przekazania dłużnikowi wiedzy o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie uznania go za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych.

(akta kontroli str. 129-130)

1.13. W okresie objętym kontrolą w MGOPS nie występowało z powództwem o ustalenie alimentów od osób zobowiązanych w dalszej kolejności, o których mowa w art. 132 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy³⁴.

W objętej badaniem dokumentacji pięciu spraw, obejmującej informacje na temat sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych do alimentacji innych, niż dłużnik alimentacyjny³⁵, były dane dotyczące takich osób.

(akta kontroli str. 129-130, 197-201)

Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że „Obowiązek spłacania należności z tytułu wypłaconych świadczeń alimentacyjnych leży przede wszystkim i głównie na dłużnikach i nie powinien on być przerzucany na dalszych krewnych. (...) Przeniesienie tego obowiązku na innych może wpływać demobilizująco na dłużników, którzy często poza uchylaniem się od obowiązku alimentacyjnego są lub byli dużym obciążeniem dla swych rodziców. Zaznaczyć należy, że w wielu przypadkach dziadkowie stają się rodzinami zastępczymi wobec dzieci dłużników alimentacyjnych. Urzędnicze występowanie z powództwem o ustalenie alimentów od osób zobowiązanych w dalszej kolejności może wpływać na pogorszenie relacji i więzi wnucząt z dziadkami, które stają się już skomplikowane przez postawy zobowiązanych. Z prawa wnoszenia powództwa w tej kwestii naszym zdaniem

---

³¹ Tj. sprawach, o których mowa w pkt 1.9. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

³² W sprawach o których mowa w pkt 1.9 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

³³ Dz. U. z 2022 r. poz. 2000, ze zm., dalej: „Kpa”.

³⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1359, dalej: „Kodeks rodzinny”.

³⁵ Badaniem objęto dokumentację spraw o numerach: FA/37/2021, FA/39/2021, FA/3/2021, FA/56/2020, FA/49/2020, zawierającą „Oświadczenie wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji, innych niż dłużnik alimentacyjny”, stanowiące załącznik do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

powinny korzystać przede wszystkim osoby uprawnione do świadczeń alimentacyjnych, bo to one najwłaściwiej mogą ocenić taką potrzebę i rozważyć skutki tych działań. Należy wskazać, że osoby w dalszej kolejności zobowiązane do alimentacji, to osoby starsze i najczęściej posiadające niskie dochody, które często starają się w możliwy dla siebie sposób pomagać swoim wnukom.”.

(akta kontroli str. 197-201)

Na stronie internetowej MGOPS były informacje dotyczące m.in. uprawnień wierzycieli alimentacyjnych oraz link do wzoru wniosku o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, wraz ze wzorem „Oświadczenia wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji, innych niż dłużnik alimentacyjny”.

(akta kontroli str. 29-36)

1.14. W latach 2020-2022 (I półrocze) MGOPS złożył do organów ścigania 44 zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa niealimentacji określonego w art. 209 § 1 Kodeksu karnego³⁶.

We wszystkich objętych badaniem sprawach³⁷ ww. zawiadomienia złożono po wydaniu ostatecznej decyzji w sprawie uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych. Zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy o alimentach, postępowania w powyższych sprawach zostały wszczęte po uniemożliwieniu przez dłużnika przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego.

W przypadku jednej z powyższych spraw organy ścigania wszczęły dochodzenie, a w czterech pozostałych odmówiły wszczęcia postępowania z uwagi na brak znamion czynu zabronionego.

(akta kontroli str. 23, 129-130)

1.15. W latach 2020-2022 (I półrocze) w MGOPS nie umarzano należności, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1, 2 i 4 ustawy o alimentach. W okresie tym do MGOPS wpłynął jeden wniosek o umorzenie oraz trzy wnioski o rozłożenie na raty ww. należności. Wnioski o rozłożenie na raty rozpatrzono pozytywnie.

(akta kontroli str. 12)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W objętych badaniem sprawach, dotyczących dziesięciu dłużników alimentacyjnych o największym w Gminie zadłużeniu³⁸, MGOPS nie przekazywał informacji, o których mowa w art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach do jednego, z sześciu istniejących biur informacji gospodarczej³⁹.

³⁶ MGOPS nie posiadał zbiorczych danych o liczbie postępowania umorzonych przez organy ścigania w sprawach o przestępstwo niealimentacji.

³⁷ Tj. sprawach dot. dłużników alimentacyjnych o numerach rej.: 50, 58, 69, 66, 200.

³⁸ Tj., w sprawach, o których mowa w punkcie 1.5. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

³⁹ Tj. do Bisnode Międzynarodowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A., Plac Europejski 2, 00-844 Warszawa (spółka zakończyła działalność 1 grudnia 2021 r., z dniem 8 lipca 2022 r. została wykreślona z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego).

(akta kontroli str. 38-104)

Dyrektor wyjaśniła, że informacje do Bisnode Międzynarodowego Biura Informacji Gospodarczej nie były przekazywane z powodu problemów technicznych z założeniem konta i komunikacją, w związku z późnym wdrożeniem przez firmę zewnętrzną aktualizacji oprogramowania używanego przez MGOPS oraz brakiem w tym zakresie wsparcia ze strony Bisnode.

(akta kontroli str. 199-201)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania podejmowane przez MGOPS wobec dłużników alimentacyjnych. Stwierdzona nieprawidłowość nie miała zasadniczego wpływu na działalność jednostki w kontrolowanym obszarze.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Prawdliwość sporządzania sprawozdań.

2.1. Objęte badaniem sprawozdania rzeczowo-finansowe z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o alimentach⁴⁰ za IV kwartał 2020 r. i 2021 r. oraz II kwartał 2022 r. zostały przekazane Wojewodzie Kujawsko-Pomorskiemu za pomocą systemów teleinformatycznych, o których mowa w art. 15 ust. 10 ustawy o alimentach, w terminach wymaganych § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁴¹, tj. w terminach do 15 stycznia 2021 r. i 2022 r. oraz 15 lipca 2022 r.

(akta kontroli str. 138-148, 167-172, 191-196)

2.2. W objętych badaniem sprawozdaniach z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o alimentach za IV kwartał 2020 r. i 2021 r. oraz za II kwartał 2022 r. nie było wykazanych informacji o kosztach obsługi oraz prowadzonych postępowaniach egzekucyjnych, o których mowa w art. 31 ust. 5 pkt 7 i 8 ustawy o alimentach.

(akta kontroli str. 138-148, 167-172, 191-196)

Dyrektor wyjaśniła, że wynikało to z niedostosowania wzoru sprawozdań (braku odpowiednich rubryk) do wykazywania powyższych danych. Wskazała, że koszty obsługi zadań zleconych, w tym również realizacji świadczeń alimentacyjnych z rozdziału 85502 Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego są wykazywane łącznie w miesięcznych sprawozdaniach finansowych dotyczących zadań z zakresu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.

(akta kontroli str. 199-201)

W okresie objętym kontrolą zadania MGOPS dotyczące obsługi świadczeń z funduszu alimentacyjnego i działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych były finansowane ze środków dotacji celowej budżetu państwa otrzymywanej przez Gminę Barcin na realizację zadań zleconych w rozdziale 85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego. MGOPS nie

⁴⁰ Dalej: „sprawozdania FA” lub „sprawozdania z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o alimentach”.

⁴¹ Dz. U. poz. 1812, dalej: „rozporządzenie w sprawie sprawozdań”.

otrzymywał odrębnie środków na realizację zadań z zakresu obsługi świadczeń z funduszu alimentacyjnego i działań wobec dłużników alimentacyjnych.

Dyrektor wyjaśniła, że środki dotacji nie finansowały w całości kosztów obsługi świadczeń z funduszu alimentacyjnego i działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych, a deficyt był pokrywany z dochodów własnych Gminy.

Szacunkowe koszty obsługi działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych⁴² w latach 2020-2022 (I półrocze) wynosiły odpowiednio: 60 tys. zł, 44,2 tys. zł i 44,2 tys. zł. Koszty te zostały sfinansowane z dotacji budżetu państwa oraz z dochodów własnych w kwotach odpowiednio: 16,2 tys. zł (27%) i 43,8 tys. zł (73%), 15 tys. zł (33,9%) i 29,2 tys. zł (66,1%), 7,5 tys. zł (17%) i 36,7 tys. zł (83%).

(akta kontroli str. 13-15, 22)

2.3. Dyrektor wskazała, że środki dotyczące należności z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych⁴³ od 2020 r. nie są wykazywane w sprawozdaniach FA, zgodnie z wytycznymi otrzymanymi w tym zakresie z Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy.

(akta kontroli str. 12)

2.4. Spośród katalogu działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych określonych w części „F” wzoru sprawozdań FA za lata 2020-2022 (I półrocze), żadne nie zostało przez MGOPS wykazane w tych sprawozdaniach, jako działanie, które doprowadziło do wzrostu ściągальności należności wymienionych w art. 28 ust. 1-4 ustawy o alimentach.

(akta kontroli str. 138-148, 167-172, 191-196)

Dyrektor wyjaśniła, że wynika to z faktu, iż ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów nie precyzuje, jak należy weryfikować i określać poziom skuteczności danych działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych.

(akta kontroli str. 199-201)

Liczba podjętych przez MGOPS działań wobec dłużników alimentacyjnych wykazana w sprawozdaniach FA za IV kwartał 2020 r. i 2021 r. nie była niższa od liczby działań podjętych w tych okresach w sprawach objętych badaniem, o którym mowa w punkcie 1.9. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 129-130, 138-148, 167-172, 191-196)

2.5. Dane w zakresie liczby złożonych wniosków oraz decyzji dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego wykazane w objętych badaniem sprawozdaniach FA za IV kwartał 2020 r. i 2021 r. były zgodne z danymi w systemie dziedzinowym.

(akta kontroli str. 131-171)

---

⁴² W tym wynagrodzenia wraz z pochodnymi oraz pozostałe wydatki, dotyczące zakupu materiałów i usług.

⁴³ Tj., należności powstałe z tytułu zaliczek alimentacyjnych wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. Nr 86, poz. 732, ze zm., dalej: „ustawa o zaliczce alimentacyjnej”). Ustawa została uchylona z dniem 1 października 2008 r. z wyjątkiem art. 17 ust. 5, który utracił moc z dniem 1 grudnia 2008 r.

2.6. Kwoty należności i zwrotów wykazane w sprawozdaniach FA za IV kwartał 2020 r. i 2021 r. odpowiadały wartościom wykazanym w sprawozdaniach budżetowych z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami Rb-27ZZ⁴⁴ za ww. okres.

(akta kontroli str. 138-161, 167-190)

2.7. Wielkości dotyczące świadczeń z funduszu alimentacyjnego zostały w objętych kontrolą sprawozdaniach Rb-27ZZ za lata 2020 i 2021 wykazane w rozdziale 85502, zgodnie z § 5 i 6 załącznika nr 36 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁴⁵. Sprawozdania przekazano ich odbiorcom zgodnie z § 16 i 17 ww. rozporządzenia, w wymaganych terminach.

(akta kontroli str. 149-161, 167-190)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o alimentach.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z zakończeniem działalności przez podmiot, do którego MGOPS nie przekazywał informacji o dłużnikach alimentacyjnych, NIK nie formułuje uwag ani wniosków w tym zakresie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, 19 grudnia 2022 r.

---

⁴⁴ Dalej: „Rb-27ZZ”.

⁴⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1564, ze zm., dalej: „rozporządzenie w sprawie sprawozdawczości budżetowej”, uchylone na podstawie art. 30 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1535, ze zm.).

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy

p.o. Dyrektor
(-) Tomasz Sobecki

kontroler:
(-) Andrzej Grzymysławski
główny specjalista kontroli
państwowej